

УДК 351:4

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2023.1.24>

С. О. Лисенко

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правознавства
Севєродонецького інституту ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID ID: 0000-0002-7050-5536

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Стаття присвячена дослідженню державної політики у сфері інформаційного забезпечення державного управління з акцентом на її ролі у забезпеченні прозорості, ефективності та підзвітності. Актуальність теми полягає у зростаючому значенні цифрової трансформації та інформаційного менеджменту в управлінні, що суттєво впливає на залучення громадян, управління ресурсами та процеси прийняття рішень. У дослідженні розглянуто історичну еволюцію інформаційного забезпечення, сучасну нормативно-правову базу та ключові ініціативи, такі як платформа "Дія" в Україні, висвітлено як досягнення, так і постійні виклики, такі як фрагментарність систем та нерівномірність впровадження. Проаналізовано сильні та слабкі сторони української політики інформаційної підтримки у порівнянні з кращими міжнародними практиками. Приклади інтегрованих цифрових екосистем Естонії, цифрових стратегій Данії, орієнтованих на громадян, та комплексної системи кібербезпеки Сінгапуру виступили орієнтирами. Ці кейси проілюстрували гостру потребу в інтеграбельності, інклюзивності та надійній кібербезпеці в системах державного управління України. Дослідження підкреслило потенціал використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та аналітика великих даних, для усунення поточних недоліків та сприяння інноваціям у сфері державних послуг. Досліджено питання довіри громадян до цифрового врядування - постійний виклик, який загострюється через періодичні системні збої та інциденти з безпекою. Крім того, у дослідженні визначено можливості для подолання цифрового розриву шляхом розширення програм цифрової грамотності та локалізації електронних послуг для задоволення потреб сільських та маргіналізованих громад, забезпечуючи рівний доступ до державних послуг. Визначено перспективи, зокрема довгостроковий вплив цифрових ініціатив, таких як "Дія", на суспільну довіру та адміністративну ефективність, регіональні відмінності у впровадженні політики, а також етичні наслідки інтеграції нових технологій у державне управління. За результатами сформовано підґрунтя для оптимізації політики інформаційного забезпечення в Україні, приведення її у відповідність до міжнародних стандартів та просування цифрової трансформації врядування.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, державне управління, державна політика, цифрова трансформація, електронне врядування, відкриті дані, кібербезпека, інтеграбельність, блокчейн, штучний інтелект, цифрова інклюзивність, міжнародний досвід.

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дослідження полягає у формуванні ефективного врядування, забезпеченні прозорості та сприянні прийняттю обґрунтованих рішень. У сучасну епоху цифрової трансформації інформація стала основою державного управління, впливаючи на те, як уряди взаємодіють з громадянами, управляють ресурсами та реагують на суспільні потреби.

Державна політика у сфері інформаційного забезпечення слугує основою для розвитку

надійних систем, які дозволяють збирати, аналізувати, поширювати та захищати точні дані. Це особливо важливо у вирішенні сучасних викликів, таких як зростаючі вимоги громадян до прозорості, швидкий технологічний прогрес та зростаюча складність операцій державного сектору. Ефективне інформаційне забезпечення не лише підвищує адміністративну ефективність, але й зміцнює демократичні цінності, сприяючи підвищенню підзвітності та довіри громадськості.

Крім того, ця тема набуває додаткової актуальності у світлі глобальних тенденцій, таких як електронне урядування, ініціативи з відкритих даних та проблеми міжнародної безпеки. Аналізуючи державну політику в цій сфері, дослідники можуть виявити прогалини, запропонувати рішення та сприяти оптимізації практик державного управління. Ці дослідження є важливими для розуміння того, як уряди можуть використовувати інформаційні технології для покращення управління, вирішення соціальних проблем та узгодження з найкращими міжнародними практиками.

Метою дослідження є аналіз та оцінка державної політики, що регулює сферу інформаційного забезпечення державного управління, визначення ключових сильних та слабких сторін, а також сфер, що потребують вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження у сфері інформаційного забезпечення державного управління підкреслюють зростаюче значення цифрової трансформації, управління даними та прозорості в управлінні. Дослідження підкреслюють роль новітніх технологій, таких як штучний інтелект та блокчейн, у підвищенні адміністративної ефективності та залученні громадян (Глушков В. М., Топольник Я., Yukhno A., Kalvet T., Toots M., Davies Tim, Ashraf Zainab.). Серед ключових викликів - кібербезпека, суспільна довіра та забезпечення інклюзивності, що пропонує шляхи для оптимізації політики.

Основний зміст дослідження. Історична еволюція інформаційного забезпечення в державному управлінні відображає зростаюче визнання інформації як стратегічного ресурсу, необхідного для ефективного управління. Спочатку концепція інформаційного забезпечення була рудиментарною, зосереджуючись на базових процесах діловодства та ручного документування, які домінували в практиці державного управління в доцифрову епоху. Однак з початком індустріалізації та зростанням складності державних функцій стала очевидною потреба у структурованому та систематичному управлінні інформацією.

Однією з перших віх в еволюції інформаційного забезпечення став розвиток бюрократичних систем наприкінці XIX та на початку XX століть. Під впливом принципів адміністративної раціональності, запропонованих Максом Вебером, уряди почали інституціоналізувати стандартизовані процеси збору, зберігання

та пошуку даних. Ці зусилля мали вирішальне значення для створення фундаменту сучасних систем інформаційного забезпечення, забезпечення послідовності та підзвітності в державному управлінні.

Середина 20-го століття ознаменувалася значним переломним моментом з появою інформаційних технологій. Впровадження комп'ютерних систем в урядову діяльність у 1950-х і 1960-х роках зробило революцію в управлінні інформацією. Уряди розвинених країн, зокрема, Сполучених Штатів і Західної Європи, ініціювали зусилля з інтеграції електронної обробки даних в адміністративні робочі процеси. Знакові проекти, такі як автоматизація даних перепису населення в США за допомогою комп'ютера UNIVAC I [1], підкреслили трансформаційний потенціал технологій в ефективному управлінні великими масивами даних.

У 1980-х і 1990-х роках відбулася зміна парадигми з появою інформаційного суспільства [2]. Уряди в усьому світі визнали стратегічну цінність інформації у формуванні політики та наданні послуг. Ця епоха стала свідком розробки спеціальної інформаційної політики, спрямованої на сприяння використанню технологій в державному управлінні. Поширення персональних комп'ютерів, удосконалення систем управління базами даних та розвиток Інтернету ще більше прискорили цю трансформацію. Зокрема, ключовою віхою стало запровадження системи електронного урядування, яка наголошує на наданні послуг, орієнтованих на громадян, цифровій інклюзії та ініціативах відкритого уряду.

У 21 столітті цифрова революція та зростання обсягів великих даних глибоко вплинули на інформаційне забезпечення державного управління. Уряди все частіше застосовують підходи, засновані на даних, для покращення процесу прийняття рішень та формулювання політики. Серед ключових віх цієї епохи - створення національної політики щодо даних, інтеграція штучного інтелекту в державне управління та просування ініціатив щодо відкритих даних. Ці зміни сприяли більшій прозорості, підзвітності та залученню громадян, привівши державне управління у відповідність до принципів належного врядування.

Еволюція інформаційного забезпечення також характеризується появою міжнародних рамок і стандартів, таких як Індекс розвитку електронного урядування Організації Об'єднаних Націй та Загальний регламент захисту

даних Європейського Союзу (GDPR). Ці віхи відображають зростаючий консенсус щодо важливості гармонізації інформаційних практик через кордони для вирішення глобальних проблем, включаючи безпеку даних, конфіденційність і цифрову нерівність.

Сучасна нормативно-правова база, що регулює інформаційне забезпечення державного управління, відображає зростаюче значення цифрової трансформації, управління даними та надання послуг, орієнтованих на громадян. Існуючі політики та ініціативи спрямовані на підвищення ефективності, прозорості та оперативності систем державного управління, одночасно вирішуючи проблеми технологічного прогресу, безпеки даних та суспільної довіри.

В Україні основна правова база для інформаційного забезпечення державного управління включає Закон «Про доступ до публічної інформації» [3], Закон «Про захист персональних даних» [4], Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 роки та інші. Ці нормативно-правові акти спрямовані на встановлення принципів використання відкритих даних, забезпечення конфіденційності та безпеки персональних даних, а також сприяння цифровій інклюзивності. Ключові ініціативи, такі як розробка мобільного додатку «Дія» [5], є значними кроками на шляху до електронного урядування, пропонуючи спрощені державні послуги та сприяючи прозорості адміністративних процесів.

Незважаючи на ці досягнення, деякі недоліки залишаються. Критичною проблемою є нерівномірне впровадження політики в різних регіонах та на різних рівнях влади. Хоча національні ініціативи, такі як «Дія», досягли помітного успіху, місцеві органи влади часто стикаються з ресурсними обмеженнями, включаючи неадекватну інфраструктуру, обмежену технологічну експертизу та недостатнє фінансування. Ці диспропорції перешкоджають однаковому застосуванню систем інформаційної підтримки, створюючи цифровий розрив, який підриває основні цілі інклюзивності та доступності.

Ще однією проблемою є фрагментарний характер регуляторного нагляду. Хоча Україна ухвалила всеосяжне законодавство про захист даних та доступ до інформації, відсутність централізованого органу нагляду за його виконанням призвела до непослідовності та прогалин у правозастосуванні. Така фрагментація ускладнює координацію зусиль між різними державни-

ми органами, знижуючи загальну ефективність політики інформаційної підтримки.

Кібербезпека також викликає серйозне занепокоєння. Оскільки державне управління все більше покладається на цифрові платформи та прийняття рішень на основі даних, вразливість інформаційних систем до кіберзагроз стає нагальною проблемою. Хоча Україна досягла прогресу у створенні основ кібербезпеки, таких як Національна стратегія кібербезпеки, швидка еволюція кіберзагроз часто випереджає оновлення нормативно-правової бази, що наражає системи державного управління на потенційні зломи та крадіжки даних.

Крім того, довіра суспільства до інформаційних систем залишається проблемою. Багато громадян скептично ставляться до надійності та безпеки платформ електронного урядування, особливо щодо конфіденційності даних. Цей скептицизм посилюється періодичними збоями у функціонуванні систем та інцидентами, пов'язаними з безпекою, що підкреслює необхідність вжиття більш рішучих заходів для зміцнення довіри та забезпечення адаптації користувачів. З точки зору можливостей, інтеграція нових технологій, таких як штучний інтелект (ШІ), блокчейн і аналітика великих даних, пропонує величезний потенціал для розвитку інформаційного забезпечення в державному управлінні [6]. Політика заохочення інновацій та впровадження цих технологій може усунути багато з нинішніх недоліків за умови, що вона супроводжуватиметься відповідними навчальними програмами та ініціативами з розбудови потенціалу для працівників державного сектору.

Порівняння політики інформаційного забезпечення державного управління в різних країнах висвітлює суттєві прогалини та можливості для вдосконалення в Україні. Провідні країни, такі як Естонія, Данія та Сінгапур, продемонстрували винятковий успіх у використанні інформаційних технологій для підвищення ефективності державного управління. Ці приклади надають цінні орієнтири, за якими можна оцінити прогрес України та виявити сфери для оптимізації політики.

Впровадження в Естонії платформи X-Road - захищеного рівня обміну даними, що з'єднує різні організації державного та приватного секторів, - слугує моделлю інтегрованої цифрової інфраструктури [7]. Ця платформа забезпечує безперебійну інтероперабельність між різними державними відомствами, уможливорюючи

ефективний обмін даними та зменшуючи адміністративний тягар. На противагу цьому, українські цифрові системи, попри вдосконалення завдяки таким ініціативам, як платформа «Дія», залишаються фрагментованими, з обмеженою міжвідомчою координацією. Такий брак інтеграції перешкоджає наданню спрощених державних послуг і погіршує якість обслуговування користувачів.

Данія зарекомендувала себе як лідер у створенні інклюзивних послуг електронного урядування. Цифрова стратегія 2022-2026 країни фокусується на зручних для користувачів цифрових платформах і надає пріоритет доступності для вразливих груп населення [8]. Такий підхід контрастує із залежністю від централізованих додатків, таких як «Дія», які, попри свою інноваційність, не мають надійної основи для задоволення потреб сільських та маргіналізованих громад. Розширення програм цифрової грамотності та розвиток локалізованих електронних послуг може подолати цю прогалину в Україні.

Комплексна система кібербезпеки Сінгапуру, що регулюється Законом про кібербезпеку, підкреслює важливість захисту систем державного управління від нових загроз [9]. У країні створено багаторівневі механізми захисту, включаючи регулярні оцінки вразливості та протоколи реагування на інциденти. Хоча Україна прийняла такі заходи, як Національна стратегія кібербезпеки, її реалізація залишається непослідовною, залишаючи критичні системи вразливими до кібератак. Посилення механізмів правозастосування та забезпечення своєчасного оновлення нормативно-правових актів у сфері кібербезпеки є вкрай необхідним.

Сполучене Королівство заслужено вважається світовим лідером у впровадженні політик відкритих даних, створюючи масштабну систему доступу до інформації, яка сприяє прозорості, підзвітності та інноваціям. Завдяки систематичному підходу до управління відкритими даними, Велика Британія забезпечує публічний доступ до значних обсягів інформації, які охоплюють різноманітні аспекти державного управління, соціально-економічного розвитку та громадянської взаємодії [10]. Україна досягла прогресу в цій сфері завдяки своєму порталу відкритих даних, але зручність використання та стандартизація залишаються проблемами. Підвищення доступності для користувачів та створення стимулів для інновацій на основі даних може роз-

крити весь потенціал політики відкритих даних.

Покращення інформаційного забезпечення державного управління потребує комплексного підходу, що поєднує коригування політики, технологічну модернізацію та заходи з розбудови потенціалу. Необхідно розробити єдину цифрову екосистему для забезпечення безперервної взаємодії між державними установами. Впровадивши інтегровану платформу, подібну до естонської платформи X-Road, Україна може сприяти безпечному обміну даними та впорядкуванню адміністративних процесів. Це зменшить дублювання, покращить надання послуг та підвищить загальну ефективність. Така екосистема повинна підтримуватися чіткими правовими та технічними рекомендаціями, а також національним стандартом інтероперабельності для забезпечення ефективною координації на всіх рівнях влади.

Управління на основі даних - ще одна сфера з трансформаційним потенціалом. Консолідація даних з різних урядових джерел у централізованих сховищах підвищить якість і доступність даних, що дозволить проводити більш точний аналіз і приймати обґрунтовані рішення. Впровадження інструментів прогнозування аналітики допоможе політикам визначати тенденції, ефективно розподіляти ресурси та проактивно реагувати на нові виклики. Для інституціоналізації цих практик необхідно запровадити політику, яка б передбачала використання науково обґрунтованих підходів у державному управлінні.

Політика відкритих даних в Україні є перспективною, але потребує подальшого доопрацювання. Розробка стандартизованих форматів даних та створення інтерфейсів прикладного програмування (API) підвищить зручність та доступність, сприятиме більш тісній співпраці між урядом, приватним сектором та науковими колами. Необхідно створити надійні гарантії конфіденційності, щоб зберегти довіру громадськості, одночасно сприяючи прозорості та інноваціям у державному управлінні. Заохочення приватного сектору та дослідників до створення цінності на основі відкритих даних сприятиме подальшій модернізації державного управління.

Перегляд і гармонізація нормативно-правової бази України також має важливе значення. Чинні закони, такі як Закон «Про доступ до публічної інформації», мають бути оновлені з урахуванням останніх технологічних досяг-

нень і відповідати найкращим міжнародним практикам. Всеохоплююче законодавство, що передбачає стандартизовані протоколи для обміну даними, цифрового врядування та інтегрованості, створить міцний фундамент для ефективного впровадження систем інформаційної підтримки.

Покращення інформаційного забезпечення державного управління потребує комплексної стратегії, яка б відповідала на поточні виклики та використовувала технологічні інновації. Розбудовуючи стійку та інклюзивну цифрову екосистему, посилюючи кібербезпеку та сприяючи врядуванню на основі даних, Україна може підвищити прозорість, ефективність та довіру громадськості до своїх адміністративних процесів. Сталі інвестиції, політична воля та співпраця між багатьма зацікавленими сторонами матимуть вирішальне значення для досягнення цих цілей та розвитку системи врядування в країні.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз державної політики у сфері інформаційного забезпечення державного управління демонструє, що ефективне управління інформацією відіграє вирішальну роль у забезпеченні прозорості, ефективності та залучення громадян до участі в управлінні державою. Україна досягла значних успіхів у модернізації своєї цифрової інфраструктури та впровадженні таких ініціатив, як платформа «Дія», які спрощують надання державних послуг та сприяють їх доступності. Однак проблеми залишаються, зокрема фрагментованість систем, непослідовна реалізація політики та брак суспільної довіри до цифрових платформ. Ці проблеми підкреслюють потребу в комплексних реформах, підвищенні інтегрованості та надійних заходах кібербезпеки.

Майбутні дослідження можуть будуть зосереджені на оцінці довгострокового впливу цифрових ініціатив, таких як «Дія», на суспільну довіру та адміністративну ефективність. Порівняльний аналіз регіональних відмінностей у впровадженні політики інформаційної підтримки може дати уявлення про шляхи подолання нерівності в цифровому доступі та грамотності. Крім того, дослідження інтеграції новітніх технологій у державне управління, зокрема їхніх етичних наслідків і потенційних ризиків, може стати цінним орієнтиром для політиків.

Незважаючи на те, що Україна досягла значного прогресу в удосконаленні систем інформаційної підтримки державного управління, зали-

шаються значні можливості для вдосконалення. Вирішуючи поточні проблеми та використовуючи найкращі міжнародні практики, Україна може зміцнити свою систему цифрового врядування, зміцнити довіру громадськості та забезпечити, щоб інформаційне забезпечення стало наріжним каменем ефективного та прозорого державного управління. Подальші дослідження відіграватимуть ключову роль у формуванні цих досягнень та визначенні майбутньої траєкторії цифрової трансформації в управлінні.

Список використаної літератури:

1. Глушков, В. М. Історія, сьогодення та перспективи розвитку інформаційних технологій в Україні та світі. У А. А. Мельниченко, В. Д. Піхорович, & П. А. Богдан (Ред.), Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Глушковські читання» 2018. С. 6–13. Київ: ТОВ НВП «Інтерсервіс».
2. Топольник, Я. Інформаційне суспільство та державна інформаційна політика в Україні. Витоки педагогічної майстерності. 2018. № (21). С. 195–199.
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
4. Про захист персональних даних: Закон України від від 01.06.2010 № 2297-VI. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
5. Цифрова держава. *PlanDiia 2.0*. URL: <https://plan2.diia.gov.ua/>.
6. Yukhno A. Digital Transformation: Exploring Big Data Governance in Public Administration. *Public Organization Review*. 2022. № 24. pp. 335–349.
7. Kalvet T., & Toots M. The Impact of the X-Road on E-Government Development: The Estonian Experience. *Electronic Government, an International Journal*. 2020. № 16(1). pp. 1–17.
8. Denmark's National Strategy for Digitalization 2022-2026 (2022). *The Danish government*. URL: <https://en.digst.dk/media/27861/national-strategy-for-digitalisation-together-in-the-digital-development.pdf>
9. The Singapore Cybersecurity Act 2018. *Simmons & Simmons*. URL: <https://www.simmons-simmons.com/en/publications/ck0d8kb0hudys0b33hi2c9gys/270418-the-singapore-cybersecurity-act-2018>.
10. Davies Tim & Ashraf Zainab. The Promises and Perils of Open Government Data (OGD). *The Journal of Community Informatics*. 2012. № 8. URL: <https://doi.org/10.15353/joci.v8i2.3035>

Lysenko S. O. Analysis of state policy in the field of information support of public administration

The article is devoted to the study of the state policy in the field of information support of public administration with a focus on its role in ensuring transparency, efficiency and accountability. The relevance of the topic lies in the growing importance of digital transformation and information management in governance, which significantly affects citizen engagement, resource management and decision-making processes. The study examines the historical evolution of information provision, the current regulatory framework and key initiatives such as the Diia platform in Ukraine, highlighting both achievements and ongoing challenges such as fragmented systems and uneven implementation. The strengths and weaknesses of Ukraine's information support policy are analysed in comparison with international best practices. The examples of Estonia's integrated digital ecosystems, Denmark's citizen-centric digital strategies, and Singapore's comprehensive cybersecurity system served as benchmarks. These cases illustrated the urgent need for interoperability, inclusiveness and reliable cybersecurity in Ukraine's public administration systems. The study highlighted the potential of using the latest technologies, such as artificial intelligence, blockchain, and big data analytics, to address current shortcomings and promote innovation in public services. The study also examines the issue of public trust in digital governance, an ongoing challenge that is exacerbated by periodic system failures and security incidents. In addition, the study identifies opportunities to bridge the digital divide by expanding digital literacy programmes and localising e-services to meet the needs of rural and marginalised communities, ensuring equal access to public services. Prospects are identified, including the long-term impact of digital initiatives such as Diia on public trust and administrative efficiency, regional differences in policy implementation, and the ethical implications of integrating new technologies into public administration. The findings provide a basis for optimising Ukraine's information provision policy, bringing it in line with international standards and promoting the digital transformation of governance.

Key words: *information support, public administration, public policy, digital transformation, e-government, open data, cybersecurity, interoperability, blockchain, artificial intelligence, digital inclusion, international experience.*